

Verslag Online Bijeenkomst: [Niet stapelen, maar vervangen](#)

23 April 2020 13.00-14.00, Microsoft-teams vergadering

Presentatie: Jan Plooi (Procesbegeleider NSMV), Hans Tijssen (SSPOH), Anika Verschuur (Babel), Dennis Termorshuizen (Babel)

Moderator: Rick de Visser (Adviseur Onderwijs & Erfgoed | Kennisnet)

Inleiding Jan Plooi

- NSMV is 3 jaar geleden gestart
- NSMV speelt zich af in Den Bosch
- Onderwijsorganisaties en educatieve aanbieders in Den Bosch hebben elkaar gevonden
- De partners wilden daar graag een digitaal middel bij hebben
- Het doel van NSMV is om kinderen met zoveel mogelijk aanbod op verschillende leergebieden in aanraking te laten komen, zonder dat dit extra druk legt op de scholen.

Hoe is NSMV ontstaan en wat houdt het in?

- Aanbieders kwamen met educatief lesmateriaal (zoals een museumbezoek)
- Dit werd door de school ervaren als iets wat nog **bovenop** de methodes komt
- Het idee achter NSMV is dat een bepaald gedeelte uit de methode wordt overgeslagen en dat **daarvoor in de plaats** een excursie o.i.d. kan worden georganiseerd
- Het initiatief ligt niet aan de kant van de **aanbieder** maar aan de kant van de **school**
 - De school stelt de vraag en de aanbieder moet daarop ingaan
- Streven naar een taal die voor zowel de school als de aanbieder duidelijk is
 - Aanbieders moeten de methodes en aanbodsdoelen van de school begrijpen
- De school zet 3 stappen:
 - De school **koppelt** de eigen middelen(methoden) aan SLO aanbodsdoelen
 - De school kiest welke middelen (bv lessen uit de geschiedenis methode) zij willen **vervangen** door extern aanbod
 - De school stelt een lijst op van de te vervangen aanbodsdoelen en legt deze als **vraag** neer bij de **educatieve makelaar**

Voorbeeld: School X gebruikt de geschiedenis methode van Blink. Het thema “pruiken en revoluties” willen ze graag vervangen. School X geeft aan dat acht aanbodsdoelen behandeld moeten worden met behulp van extern aanbod. Het “boodschappenlijstje” van de school gaat naar een educatieve makelaar die hiervoor geschikt extern aanbod uitzoekt.

Het werk van de educatieve makelaar:

- NSMV beschikt over educatieve makelaars met kennis op verschillende gebieden zoals cultuureducatie, techniek en gezondheid
- De makelaar vraagt cultuuraanbieders in Den Bosch hun activiteiten en/of middelen digitaal te koppelen aan SLO aanbodsdoelen
- De makelaar zoekt vervolgens welke aanbieders activiteiten en/of middelen hebben die matchen met de gevraagde aanbodsdoelen

- De makelaar verbindt de matchende aanbieders aan de school

Het metadateren van het aanbod

- Het aanbod van alle culturele aanbieders wordt in de NSMV Wikiwijs pagina gezet
- Aan de achterkant worden de volgende zaken als metadata toegevoegd:
 - De naam van de activiteit
 - Een link naar de website van de aanbieder
 - Een uitgebreide omschrijving van het aanbod:
 - Hoe lang duurt de activiteit?
 - Wat is de rol van de leraar?
 - Voor welke doelgroep in het onderwijs is de activiteit geschikt?
 - Welke SLO doelen worden met de activiteit aangeraakt?
- Er zijn veel filters om door het aanbod te zoeken
- Als wij goed metadateren is het aan de achterkant gekoppeld en aan de voorkant helder en goed te filteren
- De makelaar zit hiertussen om de kwaliteit van de metadata te bewaken

Vragen van de deelnemers

Rick de Visser: Anika kan jij wat vertellen over je ervaringen rondom het metadateren voor dit project?

Anika: Er zijn altijd technische dingen waar je tegenaan loopt. Wat voor mij echter duidelijk is, is dat het een uitgebreid instrument is. Na enige oefening hoeft het niet veel energie te kosten aan de achterkant. Het platform heeft een groot en goed bereik aan de voorkant. In de kern heeft het dus alleen maar voordelen.

Leonie Bakker (Naturalis): Kan het aanbod uit Wikiwijs + metadata aanbodsdoelen met behulp van een koppeling worden ingeladen in een andere website?

Anika/Jan: Kort antwoord: Ja, alle aanbod en metadata uit Wikiwijs kan ook op andere plekken worden ingeladen. Het aanbod uit Wikiwijs wordt geregistreerd in Edurep (database van lesmateriaal). De registraties in Edurep zijn publiek en kunnen in principe door elk platform worden opgevraagd. Zo zijn er scholen die zo lesmateriaal opvragen via hun eigen digitale schoolplatform.

Echter: de aanbodsdoelen van SLO worden pas sinds kort door SLO in hun open data API aangeboden aan Wikiwijs en Edurep. Deze zijn daarom nog niet als apart identificeerbaar metadata-veld in beide systemen beschikbaar en ook niet op die manier in te laden. Voor het aanbod in Den Bosch geldt wel dat de aanbodsdoelen handmatig worden meegenomen in de metadata van het lesmateriaal, in een ander veld. De gegevens zitten dus wel in de metadata (maar op een andere plek dan idealiter het geval zou zijn).

Fiona Schepers (Noordbrabants Museum): Wat is er gebeurd met de Digitale Ladekast? Komt de Wikiwijs-pagina hiervoor in de plaats?

Anika: De Digitale ladekast is ontwikkeld door de B5 van Brabant om een goede leerlijn te creëren voor cultuureducatie. De wikiwijs pagina van Niet Stapelen Maar Vervangen dient een veel breder doel. Op deze pagina worden alle relevante activiteiten uit de stad en omgeving weergegeven op het gebied van Cultuur, Groen, Sport, Gezondheid en Techniek/Duurzaamheid. Deze activiteiten zijn voorzien van metadatering op inhoudslijnen en aanbodsdoelen, zodat het voor scholen helder is aan welke doelen ze werken wanneer ze deze activiteit uitvoeren. En zodat ze lessen en aanbod vanuit de methode kunnen schrappen, en op deze manier dus niet stapelen, maar vervangen.

De 2 instrumenten zullen vooralsnog naast elkaar bestaan, waarbij het essentieel is dat we het aanbod van de culturele sector uit de stad op de Wikiwijspagina zetten en metadateren, zodat het goed bereikbaar wordt voor scholen die allemaal gaan werken met NSMV.

Je zou kunnen stellen dat De Culturele Ladekast qua koppelen van activiteiten aan de doelen

van het onderwijs zijn tijd al vooruit was. Want dat is wat we nu op een veel breder vlak met NSMV beogen. Maar de Wikiwijs pagina omvat dus meer domeinen en meer data, waardoor het nog beter aansluit bij de vraag vanuit het onderwijs en dus naar beiden kanten meer oplevert.

De culturele ladekast werkt ook met andere doelen dan die van het SLO en die van de Wikiwijs pagina. De culturele ladekast is gericht op het behalen van de kerndoelen vanuit het leergebied kunstzinnige oriëntatie. De Wikiwijs pagina gaat verder dan dat, namelijk tot aan de aanbodsdoelen.

Het basismodel van De Culturele Ladekast wordt uitgewerkt tot leerlijnen in de disciplines dans, drama, muziek, beeldende vorming, literatuur, erfgoed, design en beeldcultuur. De leerlijnen hebben als uitgangspunt de ontwikkeling van de culturele vermogens van de leerlingen: receptief, creërend, reflectief en analyserend. Dit zijn doelen die specifiek voor cultuureducatie gelden en deze doelen zitten niet onder deze naam in de SLO doelen en dus ook niet op de Wikiwijs pagina. Maar zijn wel essentieel voor het goed kunnen beschrijven van cultuuractiviteiten.

Hoe een en ander eventueel samengevoegd kan of moet worden en of dit verstandig is om te doen zal moeten gaan blijken. Het is zeker een punt van aandacht.

Fiona Schepers: Hoe kan je als aanbieder Wikiwijs ondersteunen voor verschillende methodes? In het geval van het Beekman voorbeeld is het gemaakt voor de Blink-methode.

Jan: Als aanbieder van regionaal aanbod hoef je je niet langer te verdiepen in methodes, dat is de taak van de scholen (en de uitgevers). De scholen moeten zelf hun methodes, leermiddelen, thema's (laten) koppelen aan aanbodsdoelen. En de makelaars zoeken bij deze lijst aanbodsdoelen aanbieders die deze aanbodsdoelen met hun aanbod raken. Het Noordbrabants Museum zou daarvoor hun standaard-aanbod alvast kunnen koppelen aan aanbodsdoelen. Ook kan het NBM op basis van een vraag aan de makelaar nieuw aanbod ontwikkelen bij die aanbodsdoelen.

Iris Brandts (Erfgoedhuis Zuid-Holland): Hoe makkelijk is het om dit format, dit platform, over te nemen en toe te passen in andere gemeenten?

Jan: Niet stapelen, maar vervangen bestaat uit een vijftal bouwstenen die tegelijk moeten worden aangepakt:

1. **Beleid en financiën** > waarbij gemeente, educatieve aanbieders en schoolbesturen afspreken om een co-creatie-proces in te gaan waarbinnen zij alles in het werk te stellen om de vraag van de school en educatief aanbod nauw op elkaar af te laten sluiten.
2. **Organisatie en opleiding** > waarbij aan de kant van het onderwijs schoolbestuur en individuele scholen mensen vrijstellen om het proces te begeleiden en de vraag (leren) stellen namens de school. En aan de kant van de aanbieders educatieve organisaties de rol van makelaar op zich nemen om alle aanbieders op hun leergebied te leren op de vraag in te spelen en het aanbod ontsluiten.
3. **Onderzoek en ontwikkeling** > waarbij de educatieve makelaars en de scholen monitoren wat de effecten zijn en de kwaliteit is van de werkwijze en daarop bijsturen (ook hier met support van en uitkomsten voor de gemeente).
4. **Leerlijn en koppelen** > eigenlijk komt hier pas het 'platform' of het digitale instrument om de hoek kijken. Om bovenstaande werkzaamheden te vereenvoudigen heeft de organisatie voor tijdbesparing, kwaliteitsbewaking en effectieve inzet van financiële middelen een tool nodig. Maar zonder bouwsteen 1,2 en 3 heeft deze tool niet tot nauwelijks bestaansrecht.
5. **Communicatie en planning** > een website en een schooljaarplanning, zodat het hele netwerk van scholen en educatieve aanbieders op de hoogte blijven en elkaar op de hoogte houden van de werkzaamheden, successen en verbeterpunten.

Makkelijk is het dus niet. Maar in iedere gemeente zijn al ontwikkelingen gaande die bovengenoemde bouwstenen deels al inkleuren. Geen gemeente begint op nul! Als de drie partijen binnen een gemeente zover zijn dan is de digitale tool inderdaad overdraagbaar naar die gemeente.

Moniek Warmer: Ik begrijp dat de stappen niet vastliggen? Je zou toch ook vanuit het aanbod kunnen kijken waar de samenhang is met de methode? En dan het doelenonderzoek ondernemen?

Anika/Jan: De naam “Niet stapelen, maar vervangen” komt voort uit de beleving die de meeste scholen hebben/hadden bij educatief aanbod van buiten. ‘Als we dit aanbod van buiten gaan doen gaan we stapelen’. Om dit probleem op te lossen hebben de scholen besloten de hand in eigen boezem te steken en zelf de vraag te leren stellen en daarmee stapelen te voorkomen. En om de vraag te stellen, moeten zij daarom eerst zelf hun methode of leermiddelen (laten) koppelen aan aanbodsdoelen en dan kiezen bij welke aanbodsdoelen zij nieuw aanbod willen. Als aanbieders de eerste stappen hierin gaan zetten zijn we weer terug bij af. Natuurlijk is het wel zo dat aanbieders zelf hun bestaande aanbod ook gelijk moeten koppelen aan aanbodsdoelen. Maar zij hoeven geen methodes meer door te bladeren, dat is het werk dat de school moet (laten) doen.

Ina Dijkman (Nationaal Archief/NDE): Ik ben wel benieuwd wat de erfgoedinstellingen hierbij het beste kunnen doen. Erfgoedinstellingen zijn geneigd een kant en klaar product te ontwikkelen dat heel goed zou passen in het niet-stapelen-idee. Maar ik heb (vanuit het NDE) het idee dat dit aanbod en de behoefte niet altijd volledig past, waardoor vervangen niet aan de orde komt.

Jan: Het zou kunnen dat het kant en klare product (toevallig) matcht met het wensen-/vragenlijstje van de school. Om dit uit te zoeken zou een erfgoedinstelling zijn eigen leermiddelen/-activiteiten moeten koppelen aan aanbodsdoelen, waarna dit duidelijk kan worden. Wat NDE zou kunnen doen is – te beginnen in 's-Hertogenbosch en/of Leiden – verkennen wat deze activiteit aan tijd en geld kost en oplevert. Het zou sowieso fijn zijn dat als partijen toch - zonder onderwijsvraag – leermiddelen/-activiteiten ontwikkelen, dat onderdeel van de ontwikkeling is: koppel deze middelen/activiteiten aan SLO-aanbodsdoelen (bijv. voorwaarde subsidieverstrekking). Inmiddels is er een groep van rijksbeleidsambtenaren met stimuleringsbeleid op gebied van sport-, NMD-, lees-, cultuur-, technologie- en gezondheidseducatie en PO OCW. Deze komen één keer per jaar bij elkaar. Ook daarvan is het doel om landelijk het ‘stapelen’ te reduceren, en het beleid en de middelen efficiënter in te zetten.

Hansjorg Ahrens (Naturalis): Zoeken jullie bij het ontsluiten van de Bossche buitenschoolse activiteiten ook naar verbinding tussen die activiteiten, of worden slechts de 'losse' activiteiten gepresenteerd die precies passen bij een bepaald kerndoel?

tip: Door activiteiten te verbinden kun je namelijk het continu leren bevorderen en ook leerpaden aanbieden voor de klas of voor het individuele kind. In de zoekmachine kun je dit op de meest eenvoudige manier presenteren als 'gerelateerde activiteiten'.

Jan: In 's-Hertogenbosch wordt de verbinding tussen buitenschoolse activiteiten op in ieder geval twee manieren gelegd. Ten eerste zijn 6 makelaarsbureaus ‘benoemd’ op de leergebieden: cultuur, lezen, technologie, gezondheid en sport. De contactpersonen van deze organisaties zitten ca. 6x per jaar bij elkaar aan tafel, waarbij het leggen van verbindingen altijd een agendapunt is. Daarnaast is/wordt al het aanbod gekoppeld aan [SLO-aanbodsdoelen](#) (dit zijn per kerndoel tientallen verfijningen l). De vraag van de school bestaat uit een lijstje van 10 tot 20 aanbodsdoelen. Op dit moment kunnen alle makelaars daar ‘handmatig’ aanbod bij zoeken, waarin de door jou beoogde koppelingen zichtbaar worden. In de digitale tool komen al die koppelingen inderdaad gezamenlijk in beeld. Dit is een volgende stap in de ontwikkeling van het digitale instrument, komend najaar.

Ellen Leussink (RVO): Maak je in stap 3 ook gelijk de reservering? En zit daar dan ook een betaalmodule bij?

Jan: In Wikiwijs is dit niet mogelijk, maar dit zou inderdaad wel een vervolgonwikkeling moeten zijn in

het digitale systeem. We hebben contact met Leiden, waar op dit moment wordt gebouwd aan een digitaal instrument waarin dit als randvoorwaarde is opgenomen.

Leonie Bakker: De methodemakers kunnen hier ook een rol in spelen door hun eigen methode te matchen met aanbodsdoelen.

Jan: Klopt. Momenteel zijn we met ThiemeMeulenhoff in een verkennende fase wat de win:win is voor Niet stapelen, maar vervangen en voor de uitgeverij. Ook Jeelo wil deze verkenning aangaan. Hopelijk groeit deze groep.

Vragen team NSMV aan de deelnemers

- Hoe organiseren aanbieders op een goede manier de ontsluiting van hun aanbod in jullie regio?
- Hoe wordt de kwaliteitsbewaking van het aanbod in jullie regio georganiseerd?

Leonie Bakker: In Leiden hebben wij het “Verwonderpaspoort” voor de thema’s natuur, wetenschap, technologie en duurzaamheid. Wij zijn met alle partners verenigd in verschillende werkgroepen, waaronder ook een werkgroep inhoud & kwaliteit. Daar hebben we richtlijnen opgesteld voor het aanbod waaraan moet worden voldaan. We organiseren bijeenkomsten waarin we elkaar professionaliseren op bepaalde onderdelen zoals onderzoek en ontwerp en leren. We hebben checklists gemaakt waaraan aanbod moet voldoen.

*Hansjorg Ahrens: Wij proberen ook altijd het verbinden van verschillende activiteiten met elkaar in te bouwen waardoor leerpaden ontstaan tussen verschillende partners en leerlingen altijd kunnen blijven leren waar ze ook zijn. De aanbieders worden min of meer gedwongen om goed te kijken wat zij aanbieden en kijken naar wat een anders al heeft: **verdubbeling voorkomen!** Je moet een soort gezamenlijke kracht in het geheel van het aanbod brengen. Misschien voor jullie ook een vervolgstap.*

Jan: Zorgen dat de aanbieders **complementair** zijn ipv concurrerend, heel goed.

Afsluiting:

Heb je nog vragen voor Jan Plooi of voor ons? Neem dan gerust contact op:

- Jan Plooi: info@missinglinkprojects.nl
- Rick de Visser: r.devisser@kennisnet.nl